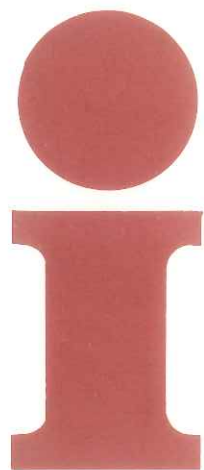

REDACTIESECRETARIAAT VAN HET
" INFORMATIEBLAD "

KONINGSSTRAAT 138
1000 BRUSSEL

MINISTERIE
VAN
NATIONALE OPVOEDING

INFORMATIEBLAD

jaargang XIV - Nr. 9
september 1979 - bijvoegsel

verschijnt 2 maal per maand
20 september 1979

- VERTALING UIT EEN BUITENLANDS PEDAGOGISCH TIJDSCHRIFT	
- Mediatheken	1
- ONDERWIJS-VERNIEUWINGSGEDRAG BIJ LEERKRACHTEN	
- De leraar als innovator	13
- PERSSTEMMEN UIT GESPECIALISEERDE TIJDSCHRIFTEN	
- Wetenschappelijk en technisch onderricht: een voorlichtingsdag	20
- Wat men op school niet leert	22
- PERSSTEMMEN UIT HET BUITENLAND	
- Minister Pais wil studietoetsen voor geneeskunde, diergeneeskunde en tandheelkunde	24
- Open Universiteit moet toegankelijk en flexibel zijn	25
- «Educatieve netwerken in opbouw»	26
- Participatie op drie niveaus	27
- Essentiële leraarvaardigheden	28
- Leerkrachten moeten positief image van roken ondermijnen	28
- Staatsexamen wint aan waarde	29
- MEDEDELINGEN	
- Tentoonstelling: «Brussels aardewerk en porselein»	12
- Tentoonstelling: «Inheemse orchideeën»	12
- «Beknopte gids door stad en haven» — Antwerpen	19
- Tentoonstelling: «Rogier Vander Weyden»	19
- Jeugd en Theater — Introductievoorstellingen	23
- Paleis voor Schone Kunsten — Tentoonstellingen	23
- Studiedagen georganiseerd tijdens de maanden september, oktober en november 1979	30
- «Spelenderwijs — Muziek en poëzie»	31
- Tentoonstelling: «Brussel, breken, bouwen — Architectuur en stadsverfraaiing van 1780 tot 1914»	31
- Culturele millennium-manifestaties te Brussel	32
- Internationaal festival van barokmuziek	32

VERTALING UIT EEN BUITENLANDS PEDAGOGISCH TIJDSCHRIFT

MEDIATHEKEN

VOOR WIE BESTEMD ? OM WAT TE DOEN ?

De ingrijpende veranderingen die de maatschappij en ons onderwijssysteem thans ondergaan — inzonderheid op het gebied van de communicatiemiddelen, hervorming van de leerplannen, nieuwe onderwijsmethodes, enz. — hebben tot gevolg dat de oprichting en de organisatie van schoolmediatheken hoe langer hoe meer onontbeerlijk worden om de kwaliteit van het onderwijs te kunnen verbeteren en het zelfonderricht en een levenslang vormingsproces te vergemakkelijken. De volgende principes worden nu algemeen aanvaard:

1. De school betekent maar een deel van het totaal leefmilieu van de leerling.
2. Het secundair onderwijs is een universele behoefte geworden, waaraan moet worden voldaan om een werkelijke democratisering van het onderwijs te kunnen verwezenlijken.
3. De omstandigheden zijn veranderd, waarin het leerproces plaatsvindt. De technologische evolutie op het gebied van communicatiemiddelen en -technieken heeft de waarnemingsdrempels aanzienlijk gewijzigd, zodat de leerlingen in staat zijn veel vroeger dan voorheen technische apparatuur te gebruiken en hun documentatie samen te stellen.
4. De snelle evolutie op het gebied van communicatiemiddelen heeft tot gevolg gehad dat de maatschappij een einde heeft gesteld aan de hiërarchische indeling in de verschillende communicatiemiddelen. Alleen op school wordt zo een hiërarchische indeling nog in stand gehouden.

Toch beginnen hoe langer hoe meer personen de diverse leermiddelen (zowel in gedrukte als in audio-visuele vorm) als gelijkwaardig te

Werktijd van de leerling	1	2	3
	Op school	Buiten de school	Totaal
I. Tijdsduur voor opleiding in groepsverband of geleide activiteiten.	20	5	25
II. Tijdsduur voor autonome activiteiten of zelfstandig leren van de leerling.	15 (1)	5	20
Totaal	35	10	45

Wij kunnen geen adviezen geven met betrekking tot het aantal lestijden, die de leerling in de mediathèque doorbrengt, omdat dit aantal moet worden bepaald op basis van diverse factoren (pedagogische doelsellingen en beschikbare middelen). De beslissingen daaromtrent zullen wellicht een weerslag hebben op de totale schoolorganisatie (nieuwe inrichting, nieuwe verdeling van de geldmiddelen, wijziging van de lesroosters van de leraars, enz.).

Uit «Educational Media International», mei 1978, pp. 2 - 10. (Vertaling).

(1) Met inbegrip van de lestijden in de mediathèque.

TENTOONSTELLING : «BRUSSELS AARDEWERK EN PORSELEIN»

Deze tentoonstelling gewijd aan Brusselse keramiek grijpt plaats naar aanleiding van het Millennium.

Data : van 24 september tot en met 11 november 1979 (werkdagen van 10 u. - 17 u.; 's zaterdags van 15 u. - 18 u. en 's zondags van 10 u. - 13 u.).

Plaats : «Tinne Pot», Grote Markt 19, 1000 Brussel (tel. 02/512.17.60).

Vrije toegang.

TENTOONSTELLING : «INHEEMSE ORCHIDEEEN»

Data : van 5 oktober tot 5 november 1979 (woens-, donder-, zater-, zon- en feestdagen van 13 u. - 17 u.).

Plaats en inlichtingen : Arboretum, 2180 Kalmthout (tel. 031/66.67.41).

Toegangsprijs : 25 fr. (groepen 10 fr.).

Folder met beschrijving : gratis beschikbaar (evenals didactisch materiaal m.b.t. de «Week van het Bos» van 1 - 7 oktober 1979).

ONDERWIJS-VERNIEUWINGSGEDRAG BIJ LEERKRACHTEN

DE LERAAR ALS INNOVATOR

ENKELE UITTREKSELS UIT EEN VERGELIJKEND SOCIOLOGISCH ONDERZOEK BIJ 200 LEERKRACHTEN UIT HET V.S.O. (verschillende onderwijsnetten) EN 200 UIT TYPE II-SCHOLEN (1)

Onvoldoende leerstofdifferentiatie in V.S.O. ? (pp. 5.14 en 5.15)

Vroeger werd erop gewezen dat bij de doelstelling-omschrijving van het V.S.O. de nadruk werd gelegd op het differentiëren in leerstof en methode, rekening houdend met de belangstelling en de sociale herkomst van de leerlingen. Op basis van de cijfers in tabel 5.4 kunnen wij niet zeggen dat de leerkrachten van het V.S.O. dat beter doen dan de leerkrachten van type II. M.a.w. de nieuwe structuur blijkt geen garantie te zijn voor de realisatie van die doelstelling.

.....
Veel sterker impact op de leerstof- en methode-differentiatie schijnt er uit te gaan van de vorming die de leraar heeft gekregen. In 40 (83 %) van 46 bestudeerde relaties in tabel 5.4 ziet men een betere doelstellingrealisatie door de regenten. Slechts 5 (10 %) relaties laten een betere prestatie van de licentiaten blijken en slechts driemaal is er geen verschil tussen regent en licentiaat. Daarenboven is het zo dat 19 relaties wijzen op een duidelijk betere prestatie van de regenten (\geq - 15 %) dan de licentiaten. Hieruit mag men concluderen dat de didactische bekwaamheid van de regenten in relatie tot deze doelstelling beter is dan die van de licentiaten, een constatering die ook door andere auteurs wordt waargenomen.

(1) Door J. Verhoeven, P. Willems en K. Dobbelaere : «Socio-culturele factoren en onderwijs-vernieuwingsgedrag bij leerkrachten», Sociologisch Onderzoeksinstituut - afdeling onderwijssociologie (K.U.L.); deel I : Analyse; deel II : Tabellen en bijlagen, (samen ± 700 blz.) Leuven, 1979. (Te bekomen door storting van 500 fr. op de rekening nr. 431-0370131-46 van het «Sociologisch Onderzoeksinstituut», 3000 Leuven).

Tenslotte moet onmiskenbaar worden geconstateerd dat de hier bestudeerde doelstelling beter gerealiseerd wordt door de vakleerkrachten Nederlands, dan door de leerkrachten wiskunde. Uit het feit dat 48 van 48 bestudeerde relaties in tabel 5.4 het overwicht van de leerkrachten Nederlands laten zien, waarbij nog moet gewezen worden, op het feit dat 40 van de 48 relaties een \leq -15 % halen, wijst erop dat het vak Nederlands een betere gelegenheid geeft of de leerkrachten Nederlands meer bereid zijn om leerstof- en methode-differentiatie toe te passen. Het vak wiskunde schijnt die doelstellingrealisatie zeer weinig kans te geven. Slechts 21 % van leerkrachten wiskunde (tabel 5.1) realiseren de differentiatie.

..... En het groepswerk ? (p. 6 - 18)

Het groepswerk dat door V.S.O.-doelstelling-opstellers als een bijzondere techniek bij de vernieuwing naar voren werd geschoven, komt duidelijk meer voor in het V.S.O., meer bij licentiaten (om structurele redenen) en bij leerkrachten Nederlands.

..... V.S.O.-klasseraden beter (pp. 7.18 en 7.19)

Een eerste constatering die we deden is dat er nog ruim 83 leerkrachten uit onze steekproef geen klasseraad kennen. Dat wil echter niet zeggen dat daarom het fenomeen klasseraad in de andere scholen tot ieders voldoening verloopt. Integendeel, slechts 50 % van de leerkrachten heeft een goed functionerende klasseraad, 58 % beschikt over goed voorbereide klasseraden en 54 % ziet een goedgekeurd verslag als produkt van de vergadering.

Ofschoon men niet kan concluderen dat type-I-leerkrachten over een beter functionerende klasseraad beschikken dan type-II-leerkrachten, kan men toch zeggen dat in type I de voorbereiding en de verslaggeving frequenter beter is.

.....
Van zeer groot belang bij de realisatie van de drie verschillende facetten van de klasseraad is het feit of de leerkracht regent is of licentiaat. Het is duidelijk dat de regent het opmerkelijk beter doet voor de bestudeerde feiten dan de licentiaten.

Bereidheid tot collectief evalueren (pp. 9.5 en 9.6)

Collegiale evaluatie gebeurt voor 60 % in de klasseraad. Het is daarenboven duidelijk dat dit in type I meer de gewoonte is dan in type II, en bij de regenten meer dan bij de licentiaten. Type I schijnt daarenboven een structuur te bieden waarin dat gedragspatroon makkelijker te realiseren is.

Met meer recht kan men dat nog zeggen voor de regenten in vergelijking met de licentiaten: 12 van de 16 bestudeerde relaties laten blijken dat regenten opvallend meer collegiaal evalueren in de klasseraad dan de licentiaten.

Ook voor de Neerlandici kan men dat stellen in vergelijking met de wiskundigen. Hier is het aantal duidelijke procentuele verschillen slechts 7 op 16. Leerkrachten Nederlands doen meer collegiale evaluatie in de klasseraad dan leerkrachten wiskunde in type I, onafhankelijk van de houding t.o. V.S.O. en onderwijservaring.

..... Beïnvloedt het P.M.S.-centrum de evaluatie ? (p. 11.7)

Men kan dus constateren dat leerkrachten wel degelijk informatie krijgen van het P.M.S. De invloed op de evaluatie is nochtans maar bij 1/4 van de leerkrachten opgemerkt. Daarenboven constateerden we dat het type en het vak weinig discrimineerden, wel het diploma, met een opmerkelijk hoger cijfer voor de regenten.

In het onderzoek in het Franstalig officieel onderwijs stelde men de volgende vraag (1): «L'intervention du/de la psychologue permet une meilleure évaluation des capacités scolaires des élèves». Ofschoon de proportie positief ingestelde hoger is dan in ons onderzoek, is er bijna geen verschil tussen V.S.O. (47,1 %) en type II (49,8 %). Ook is er weinig verschil tussen regenten (50,8 %) en licentiaten (47,3 %). Maar is er wel verschil tussen leerkrachten die «littéraires» (53,8 %) en deze die «scientifiques» (40,1 %) genoemd worden.

.....
(1) A. Vanhaecht, e.a., «*Reliance sociale et enseignement*», Brussel, Programmatie van het Wetenschapsbeleid, 1978, p. 209.

Bevordert het V.S.O. afwisseling in didactische werkvormen ? (p. 12.10)

Wij komen tot de bevinding dat ruim 1/3 van de leerkrachten nooit doceerles gebruiken. Dat hoog cijfer doet wel enigszins irreal aan. Nochtans mag men niet vergeten dat het klasgesprek één van de alternatieven was, die weliswaar in onze vragenlijst erg verschillend van doceerles voorgesteld, toch wel mogelijkheden biedt voor uiteenzettingen van leerkrachten.

Bij nader onderzoek naar de betekenis van het type, diploma en vak constateerden we dat uiteindelijk de factor «vak» de belangrijkste verschillen vertoonde wat het gebruik maken betreft van nieuwe didactische werkvormen. Het was immers zo dat er een groter proportie Neerlandici uitsluitend nieuwe didactische werkvormen gebruikten.

Ook werd geconstateerd dat in de nieuwe onderwijsstructuur die nieuwe didactische werkvormen ook meer kans kregen dan in de oude structuur.

Leerkrachten uit type I vergeleken met leerkrachten uit type II (p. 14.6, 14.7, 14.8 en 14.9)

Vanuit de evidentie dat een type I-school met andere bedoelingen is georganiseerd dan een type II-school hebben wij gemeend te mogen verwachten dat de rolvulling van de leerkrachten in type I-scholen ook anders zal verlopen dan deze van de leerkrachten in type II-scholen. Vanuit die vraagstelling hebben wij voor 20 gedragspatronen van de leerkrachten onderzocht of zij aansloten bij de verwachtingen, die door de innovatie-vragende overheid werden geformuleerd.

1. Een eerste constatering die we kunnen doen, is dat het ingang doen vinden van de innovatie nog niet een hoog niveau heeft bereikt in type I.

2. Ofschoon de innovatie enkel bedoeld was in het als dusdanig georganiseerd onderwijs constateert men dat ook in type II tal van leerkrachten doelstellingen realiseren die typisch zijn voor type I. Dat houdt wellicht verband met het feit dat de didactiek die nieuwe inzichten aanbrengt langs diverse kanalen (tijdschriften, discussies, enz.).

3. De regenten, onafhankelijk van het feit of zij wiskunde of Nederlands doceren, realiseren in een grotere proportie beter de doeleinden dan de licentiaten in type I. Dat geldt evenzeer voor type II.

4. a. Er bestaat een trend dat de doelstellingrealisatie in een grotere proportie beter in type I (60 %) gebeurt dan in type II (37,5 %).

4. b. Wanneer we wat nader de 17 significante procentuele verschillen van tabel 14.1 onderzoeken, dan leren we daaruit dat de leerkrachten in type I voornamelijk de collegiale aanpak van de vernieuwing beklemtonen. B.v. lesonderwerp- en werkvormkeuze gebeurt gericht op de collega's; de klasseraad vormt een belangrijker werkinstrument in type I dan in type II; collegiale evaluatie in klasseraadverband.

Maar anderzijds leren we ook dat een aantal belangrijke taken van de leerkracht, die specifiek zijn voor type I, op geen significant betere wijze worden aangepakt door leerkrachten uit type I, b.v. observatie van interesse en sociale herkomst van de leerlingen, leerstofdifferentiatie, gebruik van nieuwe werkvormen en cognitieve en attitude-gerichte evaluatie.

5. Er is een trend dat de leerkrachten van type I (56,2 % van de 808 procentuele verschillen) in een grotere proportie beter de doelstellingen realiseren dan de leerkrachten in type II (41 % van de 808 procentuele verschillen).

In type I ziet men duidelijk een meer collegiale aanpak van de bepaling van werkvorm en lesonderwerp; er bestaat een duidelijke trend voor groepswork en de klasseraad wordt beter aangewend; ook gebruikt men er meer nieuwe werkvormen en wordt er beter met P.M.S. samengewerkt. Nochtans is het echter ook zo dat type-I-leerkrachten niet uitblinken in een aantal taken die men vanuit de V.S.O.-doelstellingen als normaal aanreken, b.v. observatie van sociale herkomst, leerstofdifferentiatie, collegiale evaluatie en cognitieve en sociale evaluatie. Wij komen tot de constatering dat leerkrachten in type II die taken beter vervullen dan hun collega's uit type I.

Opleiding van leerkrachten in functie van onderwijsvernieuwing (p. 14.68 en 14.69)

1. Aangezien het duidelijk is dat de leerkrachten Nederlands beter V.S.O.-doelstellingen bereiken dan de leerkrachten wiskunde, rijst de vraag of er geen nood bestaat aan een meer aangepaste opleiding of een meer naar het V.S.O.-gerichte bijzondere didactiek voor de wiskundigen. De Neerlandici zouden wij hier echter evenmin uitschakelen, daar zij evenmin de doelstellingen in hoge mate bereiken. Men dient verder te onderzoeken waar de redenen liggen van de discrepantie, die er bestaat tussen de doelstellingen van het V.S.O. en de doelstellingen van het wiskundevak.

2. Uit de grote verschillen tussen regenten en licentiaten inzake het doen ingang vinden van innovatie komt het oude zeer van de universitaire aggregatie weer naar boven. Het is duidelijk dat — zonder de regentenopleiding uit te sluiten — er aan de universitaire aggregatie moet gesleuteld worden, wil men het V.S.O. realiseren.

3. Men mag geen blind vertrouwen hebben in het oprichten van een V.S.O.-structuur om de V.S.O.-doelen te bereiken. Sommige V.S.O.-doelen worden immers ook in type II bereikt.

4. Bij de uitbouw van de aggregaties zou men meer uitgesproken rekening moeten houden met de doelstellingen van het V.S.O.

5. Een democratische beleidsstructuur van de scholen zal meer kansen bieden om de V.S.O.-doelstellingen te realiseren.

6. Informatie doorspelen over de eigenlijke bedoelingen van het V.S.O. is erg belangrijk teneinde een positieve ingesteldheid t.o. het V.S.O. te verwekken. Daardoor kan innovatie worden bevorderd.

7. Er is duidelijk een nood aan instrumenten om aan leerlingenobservatie te doen. Onderzoek daaromtrent dient te worden ondersteund.

8. Er moet in de scholen een structuur worden geschapen, waarbinnen collegiale samenwerking kan gebeuren. De klasseraad kan in die zin verder worden gebruikt en is in tal van scholen reeds als dusdanig gebruikt.

9. Er is nood aan meer informatie over de criteria die er bij de evaluatie van de leerlingen gebruikt dienen te worden.

10. Daar de P.M.S. centra hun taken uitgebreid hebben naar de onderwijsinnovatie toe, kan in het kader van die centra een onderwijskundige of een onderwijssocioloog een zinvolle functie vervullen.

11. Er bestaat een nood aan meer informatie over V.S.O. die moet komen uit de koepelorganisatie (Ministerie van Nationale Opvoeding; Nationaal Secretariaat van het Katholiek Onderwijs).

Concluderend, zouden wij de klemtonen naar het beleid toe in de volgende regels willen uitdrukken : het V.S.O. zal maar gerealiseerd kunnen worden door degelijk opgeleide leerkrachten, die voldoende geïnformeerd zijn over de *doelen* en de *middelen* en die hun pedagogische taak kunnen verrichten in een V.S.O.-gerichte klas- en schoolstructuur (1).

(1) Om de lectuur van de uittreksels te vergemakkelijken, werden enkele ondertitels toegevoegd. (Noot van de redactie).

«BEKNOPT GIDS DOOR STAD EN HAVEN» - ANTWERPEN

Deze gids kan worden verkregen tegen de prijs van 20 fr. per exemplaar bij de Dienst voor Toerisme, Suikerrui 19, 2000 Antwerpen, en in het Onthaalpaviljoen van de vernoemde dienst op het Koningin Astridplein, alsook door overschrijving of storting op het nr. 000-0025250-30 van de Stadsontvanger, Hofstraat 17, 2000 Antwerpen, onder vermelding «Beknopte Gids».

TENTOONSTELLING : «ROGIER VANDER WEYDEN»

Naast een twintigtal schilderijen van de officiële schilder van de Stad Brussel en portretschilder aan het Hof van Boergondië en een vijftiental tekeningen van de meester zelf of van zijn leerlingen, bevat deze groots opgevatte Millennium-tentoonstelling ook beeldhouwwerken, een wandtapijt en een kostbaar manuscript, die in nauw verband staan met zijn werk.

Plaats en data : «Broodhuis», Grote Markt, 1000 Brussel, van 6 oktober tot 18 november 1979, elke dag van 10 u. - 17 u.; 's woensdags open tot 20 u.